

УДК 378.112.2

В'ячеслав Шовковий (Україна)
ORCID ID: 0000-0003-4876-2162**Тетяна Шовкова (Україна)**
ORCID ID: 0000-0002-2440-1293

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ ГРАМАТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ) ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ "ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС"

Статтю присвячено розробленню й апробації методики навчання граматики німецької мови (інфінітивних конструкцій) студентів-германістів за технологією "перевернутий клас". З'ясовано, що технологія "перевернутий клас" є ефективною для збалансованого використання аудиторних занять і самостійної роботи в навчанні граматики німецької мови, зокрема і формування граматичної компетентності в усному мовленні – аудіюванні та говорінні. Відповідно до технології "перевернутий клас" ознайомлення із граматичною одиницею мови проходить в аудиторії, також під час аудиторного заняття відбувається формування первинних граматичних умінь і мовних навичок та репродуктивних граматичних навичок у говорінні. Під час самостійної роботи здійснювалося удосконалення мовних граматичних навичок і мовленнєвих граматичних навичок в аудіюванні. У процесі самостійної роботи у студентів формується навчальна автономія та розвивається рефлексія. Зазначена технологія у навчанні граматики німецької мови дає змогу оптимізувати та раціоналізувати розподіл часу між самостійними й аудиторними видами роботи, створити індивідуальні траєкторії набуття граматичних знань і навичок студентів, сформувані навчальні стратегії та рефлексію. У статті розкрито можливості технології "перевернутий клас" у навчанні граматики німецької мови, розроблено комплекс вправ і завдань для формування граматичної компетентності в говорінні й аудіюванні. У процесі апробації вдалося довести, що у студентів, які навчалися за розробленою методикою, рівень граматичної компетентності в усному мовленні виявився вищим за їхній середній рівень успішності.

Ключові слова: методика навчання німецької мови, граматична компетентність, аудіювання, говоріння, технологія навчання "перевернутий клас", змішане навчання, інфінітивні конструкції німецької мови.

Вступ

Постановка проблеми. Компетентнісна парадигма навчання іноземних мов передбачає підготовку фахівців, які володіють не лише знаннями, навичками й уміннями, але й мають багато інших якостей, зокрема – навчальну автономію, рефлексію, стійку мотивацію до навчання та комунікації. Саме ці чинники створюють підвалини для освіти протягом усього життя. Людина, яка здатна адекватно оцінювати свої знання, аналізувати уміння, встановлювати, добирати, аналізувати й систематизувати інформацію,

здатна самостійно вчитися, може досягнути належного професійного успіху (Шовковий, & Дружченко, 2023, с. 44). Описом бакалаврської ОП "Німецька філологія та переклад, англійська мова" передбачено, що філолог-германіст має вміння забезпечувати процес міжмовної писемної й усної комунікації, здійснювати переклад і редагування текстів німецькою та українською мовами, викладати німецьку мову у закладах загальної середньої освіти, на курсах іноземних мов. Випускники можуть працювати в науковій, літературно-видавничій та

освітній галузях, у засобах масової інформації, у різних галузях економіки, де потрібні послуги зі створення, аналізу, перекладу, оцінювання текстів (Кожедуб, 2020, с. 10–11). Зазначені професійні характеристики потребують перманентного професійного розвитку особистості філолога-германіста, який має постійно поповнювати, удосконалювати, переосмислювати свої знання й уміння. Усе це можливе за умови оволодіння здобувачем освіти навчальною автономією та рефлексією, що формуються шляхом створення відповідних ситуацій у процесі навчання, використання належних прийомів, засобів, технологій навчання. Навчальна автономія і рефлексія як і будь-який вид діяльності формуються "шляхом вправлення в цій самій діяльності", тому перед викладачем ЗВО постає завдання організації автономної діяльності учнів і спонукання їх до рефлексії. Тож у сучасній освітній концепції функції викладача змінюються. Педагог стає організатором, координатором, наставником у навчальному процесі. Тому, з одного боку, навчальна автономія стає дедалі більш затребуваною в освітньому процесі, здатною розв'язати низку завдань у підготовці висококваліфікованого фахівця, а з іншого боку, роль викладача теж не слід применшувати, оскільки він лишається координатором навчальної діяльності студентів і консультантом (Шовковий, & Друженко, 2023). Усе це зумовлює потребу в розробленні ефективних технологій навчання, здатних оптимально поєднувати аудиторну та позааудиторну роботу студентів.

Інтеграцію самостійної та аудиторної роботи здатні забезпечити технології змішаного навчання. Змішане навчання, як зазначає Т. Дибська, дає змогу "раціонально організувати самостійну роботу студентів і розподіляти час й умови для навчання, використовувати електронні інформаційні ресурси й електронні навчальні платформи, формувати у студентів рефлексію, навчальну автономію, враховувати індивідуальні особливості кожного

студента" (Дибська, 2020, с. 17). Технології змішаного навчання викликають жвавий інтерес серед науковців-методистів і неодноразово були предметом спеціальних досліджень. Проте варто констатувати, що наразі технологія змішаного навчання граматики усного німецького мовлення українських студентів-германістів бакалаврату з використанням "перевернутого класу" не була предметом спеціального дослідження. Потреба в такій технології зумовлена багатьма факторами: раціональним розподілом навчального часу на вивчення німецької мови, добром оптимальних прийомів організації очної та самостійної роботи, використання комп'ютерних технологій, потребою розвитку навчальної автономії та рефлексії студентів, потребою індивідуалізації навчання та диференціації прийомів навчання тощо. Навчальними планами підготовки філологів-германістів передбачено частку самостійної роботи, що становить близько 50 % від загальної кількості кредитів. Самостійна робота має сприяти глибокому та повному опануванню граматики німецької мови, формуванню міцних знань, стійких навичок, навчальних стратегій, умінь пошуку інформації, самоаналізу й самооцінці власних граматичних знань і навичок. Отже, потреба в підготовці філологів-германістів з високим рівнем граматичної компетентності, навчальної автономії, рефлексії, у пошуку оптимальних шляхів поєднання форм очного навчання та самостійної роботи зумовлюють актуальність дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Використання технологій змішаного навчання іноземних мов перебуває в полі зору багатьох науковців. Питання застосування технологій змішаного навчання іноземних мов було предметом дослідження багатьох науковців. М.В. Носкова та А.І. Шуплат досліджували методичні передумови впровадження елементів змішаного навчання у процесі навчання англійської мови у закладі загальної середньої освіти (Носкова, & Шуплат, 2018).

Діагностиці переваг і практиці використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти присвячені емпіричні дослідження В. Безлюдної та О. Свиридюк (Безлюдна, & Свиридюк, 2023). Переваги проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання окреслені у праці А. Щеглової (Щеглова, 2016). Ефективність використання змішаного навчання у формуванні мовленнєвих умінь, навчальної автономії та мотивації досліджена в науковій розвідці С. Бандітвілай (Banditvilai, 2016). Методику використання технології "перевернутий клас" у навчанні фахової іноземної мови розробили Н. Приходькіна (Приходькіна, 2014), С. С. Попадюк та М. О. Скуратівська (Попадюк, & Скуратівська, 2017). Системне дослідження методики змішаного навчання усного мовлення (аудіювання та говоріння) на матеріалі японської мови виконане Т. Дибською (Дибська, 2020). Дослідниця обґрунтувала системне використання методів і прийомів очного, дистанційного, онлайн- та інтерактивного навчання, максимально оптимальних для форми навчання й адекватних для досягнення навчальних цілей; дібрала інтернет-платформи, найбільш оптимальні для дистанційного та онлайн-навчання; визначила оптимальні для кожного рівня технології змішаного навчання; розробила підсистеми вправ і завдань для навчання усного мовлення; окреслила основні передумови ефективності розробленої методики. Однією з передумов визначено інтеграцію аудіювання та говоріння в усіх моделях змішаного навчання. В. Шовковий та Т. Друженко розробили технологію змішаного навчання ("перевернутий клас") усного англійського мовлення студентів-фольклористів (Шовковий, & Друженко, 2023). Дослідниками зосереджено увагу на збалансованих частках аудиторної і самостійної роботи студентів освітнього рівня "Бакалавр" в

опануванні усного англійського мовлення: аудіювання і говоріння. Також доведено ефективний вплив змішаного навчання за технологією "перевернутий клас" на усномовленнєву англійську компетентність студентів (Кузьмінська, 2016). Результатом навчання, зокрема, стали розвинені уміння: аудіювати автентичні тексти за фахом; самостійно добирати матеріали для аудіювання, що відповідають тематиці фольклористичних дисциплін та рівню навченості студента; використовувати прийоми навчання аудіювання, зручні для самостійної роботи; говорити у формах діалогу та монологу на теми, пов'язані із фахом фольклориста. Методику навчання аудіювання німецькою мовою досліджували Р. Сарі, Р. Евіанті, та М. Амран, які обґрунтували ефективність цієї технології у формуванні мотивації, умінь критичного аудіювання, соціалізації учнів (Sari, Evianty, & Amran, 2019). А. Грубер провела низку опитувань і виявила, що в більшості учасників освітнього процесу під час опанування німецької мови поліпшуються уміння аудіювання, у них підвищується мотивація до навчання, розвивається навчальна автономія (Gruber, 2018). Водночас констатуємо, що методика навчання німецької мови із застосуванням технологій змішаного навчання досі не стала предметом глибокого вивчення учених-методистів.

Мета і завдання статті – теоретично обґрунтувати і висвітлити особливості розроблення й апробації методики формування граматичної компетентності в усному німецькому мовленні студентів-германістів з використанням технології "Перевернутий клас".

Методологія дослідження. Дослідження ґрунтується на концепції безперервної освіти, що потребує формування навчальної автономії, навчальних стратегій, які уможливають перманентність освіти; розроблення методики формування граматичної компетентності в німецькому усному мовленні студентів-

германістів з використанням технологій змішаного навчання спирається на положення компетентнісного, комунікативно-діяльнісного й особистісно-орієнтованого підходів. В основі дослідження покладено методи аналізу наукової літератури – для визначення теоретичних засад формування граматичної компетентності в німецькому усному мовленні з використанням технології "перевернутий клас"; комплексного – для розроблення комплексу вправ. Для перевірки ефективності авторської методики було здійснено її апробацію. Дослідження проходило у три етапи: на першому етапі вивчали стан розроблення досліджуваного питання, було обґрунтовано також теоретичні засади формування граматичної компетентності в німецькому усному мовленні студентів-германістів з використанням технології "перевернутий клас". На другому етапі здійснено розробку вправ і завдань для формування зазначеної компетентності. На третьому етапі проведено апробацію розробленої методики. У процесі апробації взяли участь дев'ять студентів-германістів II курсу ОР "Бакалавр" ОП "Німецька філологія та переклад, англійська мова" ННІ філології КНУ імені Тараса Шевченка. Для проведення апробації авторської методики було обрано граматичну тему – "Infinitivkonstruktionen um...zu, ohne...zu, statt...zu". Після навчання за авторською технологією (виконання студентами розроблених вправ і завдань) було проведено зріз для виявлення результатів навченості. Критеріями оцінювання граматичної компетентності були:

- точність розуміння граматичної одиниці,
- правильність і доцільність вживання граматичної одиниці.

Для перевірки точності розуміння граматичної одиниці було використано 10 тестових завдань з вибірковою відповіддю (1 бал за 1 правильну відповідь). Для перевірки правильності та доцільності вживання граматичної одиниці студентам було поставлено 15 питань, на які

вони мали дати відповідь: 10 питань передбачали використання у відповідях граматичної одиниці, яку вивчали. За кожну правильну відповідь студент отримував 1 бал. Отже, максимально студент міг набрати 20 балів. Результати навченості за авторською методикою порівнювали із середніми показниками рівня успішності студентів із граматики. За результатами апробації методики зроблено висновки.

Результати дослідження та їх обговорення. Високий рівень іншомовної граматичної компетентності визначає якість продуктивного мовлення та глибину й точність розуміння інформації під час аудіювання та читання. Граматична правильність мовлення робить його філігранним, чітким, зрозумілим для адресата, уможливорює повноту та чіткість у висловленні думок. З огляду на це граматичному аспектові навчання німецької мови слід приділяти особливу увагу.

У пропонованій статті *граматичну компетентність* розуміємо "як здатність людини до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості" (Ніколаєва, 2013, с. 234). Граматичні знання та навички інтегруються у види мовленнєвої діяльності. Відповідно, граматичну компетентність в усному мовленні розуміємо як систему граматичних знань, навичок граматичну усвідомленість, що зумовлюють здатність особистості продукувати граматично коректні діалоги та монологи, а також розуміти усне мовлення співрозмовника (аудіювання). Програмою із практичного курсу німецької мови передбачено, що здобувачі освіти мають знати граматичні форми, структури і конструкції німецької мови, правила німецького синтаксису; демонструвати граматичну компетентність під час усного та писемного мовлення; уміти використовувати вивчені граматичні структури в усному та писемному

мовленні, володіти граматичною термінологією, формулювати самостійно граматичні правила, користуватися довідниками; застосовувати широкий діапазон граматичних структур відповідно до ситуації мовлення та стилю в продуктивному мовленні та під час сприйняття усного мовлення (Кожедуб, Кучма, & Павличко, 2020). Студенти-германісти, навчаючись протягом чотирьох років бакалаврату, мають оволодіти німецьку мову на рівні С1.2–С2.1. Такий рівень володіння німецькою мовою передбачає глибоке й досконале володіння усіма тонкощами граматичної системи. Це викликає потребу в розробленні ефективних технологій формування граматичної компетентності, раціонального й оптимального розподілу навчального часу – аудиторного та годин самостійної роботи.

Ефективний розподіл навчального матеріалу й годин для аудиторного навчання та самостійної роботи здатні забезпечити технології змішаного навчання. Однією з таких технологій є "перевернутий клас", який розуміємо як "технологію навчання, за якої аудиторна та позааудиторна робота представлені в такому форматі: студенти самостійно опановують навчальний матеріал, виконують завдання, вправи, а під час аудиторного заняття відбувається поглиблення, удосконалення, корекція знань, навичок та вмінь" (Шовковий, & Дружченко 2023, с. 47). Технологія "перевернутий клас" виконує кілька педагогічних функцій:

- дає змогу студентам під час самостійної роботи обирати зручні для навчання час і місце, способи самостійної роботи, визначати власні траєкторії розвитку, обирати оптимальні стратегії та способи навчання;
- викладач, зі свого боку, може здійснювати диференціацію навчальних матеріалів відповідно до рівня навченості студентів, їхніх інтересів, технічних можливостей;
- розширює можливості контролю та оцінювання набутих знань та навичок;

- дає змогу розподіляти матеріали для аудиторного та самостійного навчання, так щоб в аудиторії відбувалося обговорення інформації, перевірка та корегування набутих знань і навичок, систематизація й узагальнення вивченого, а під час самостійної роботи – власне опанування навчального матеріалу, набуття студентами знань, навичок і вмінь.

У процесі вивчення іноземної мови технологія "перевернутий клас" допомагає раціоналізувати навчання видів мовленнєвої діяльності: наприклад, є доцільним в аудиторії надавати перевагу говорінню, а під час самостійної роботи зосередити студентів на виконанні вправ і завдань у читанні, аудіюванні та письмі з наступною перевіркою й аналізом цих завдань в аудиторії. Крім цього, студенти можуть самостійно виконувати мовні вправи, а під час аудиторних занять – перевіряти їх, аналізувати помилки.

У нашому дослідженні було здійснено такий розподіл видів аудиторної та самостійної роботи студентів за технологією "перевернутий клас". *Аудиторні заняття* було наповнено такими видами діяльності:

- презентацією граматичного матеріалу (а також усвідомленням й осмисленням) та первинним його закріпленням – виконанням граматичних вправ;
- коригуванням граматичних знань і навичок;
- формуванням граматичних навичок в говорінні.

Під час самостійної роботи студенти:

- усвідомлювали й осмислювали граматичний матеріал, поглиблювали знання про граматичну одиницю мови, запам'ятовували граматичні явища, правила;
- виконували різноманітні мовні вправи, що сприяли поглибленню граматичних знань і створювали передумови для формування первинних граматичних умінь і відповідних навичок;
- виконували мовленнєві граматичні вправи, що сприяли формуванню граматичної компетентності в аудіюванні;

- здійснювали самоконтроль і рефлексію набутих граматичних знань і навичок;
- автономно здійснювали пошук додаткових джерел інформації з граматики німецької мови;
- автономно знаходили та виконували додаткові вправи й завдання з граматики відповідно до індивідуальних потреб – рівня навченості, потреби у висловленні думок під час говоріння та письма;
- набували стратегій опанування граматичної системи мови.

Презентація граматичного явища. На етапі презентації (що здійснюється в аудиторії) у студентів було сформовано знання про зміст, форму та функції граматичної одиниці мови. Для презентації граматичних явищ використали дедуктивно-індуктивні методи і прийоми навчання. Студенти-германісти вивчали німецьку мову в середній школі і під час вступу до університету вже мали рівень володіння мовою B1-B2, тому спочатку застосовувалися прийоми індуктивної презентації – у форматі бесіди, спрямованої на те, щоб у студентів актуалізувалися знання про форму, зміст і функції граматичної одиниці. Потім доповнення, розширення та коригування граматичних знань відбувалося як з використанням дедуктивного методу – подання інформації в готовому вигляді, пояснення нюансів граматичної одиниці, що вивчається (особливостей форми, змісту, функціонування); так й індуктивного методу – продовження бесіди за заздалегідь підготовленими питаннями, що були орієнтовані на те, щоб студенти самостійно помітили певні особливості граматичної одиниці, зробили належні висновки й одержали потрібні знання.

Під час презентації граматичного матеріалу студентам-германістам, які не вивчали німецьку мову в школі, потрібно застосовувати дедуктивний метод, оскільки студенти не мають базових знань, які б дали їм можливість зробити необхідні висновки та набути знань.

Усвідомлення й осмислення граматичного матеріалу відбувалося як одночасно із його презентацією в аудиторії (усвідомлення та осмислення студентами граматичних одиниць мови є обов'язковою умовою під час презентації), так і під час самостійної роботи. Для самостійного осмислення та поглиблення граматичних знань студентам було запропоновано:

- опрацювати параграфи підручника, вивчити парадигми слів, правила відмінювання, – опанувати синтаксичні конструкції;
- опрацювати статті німецькою мовою, де викладено додаткову інформацію про граматичну одиницю.

Формування граматичних навичок. На етапі формування граматичних навичок студентам було запропоновано виконати комплекси граматичних рецептивних і репродуктивних вправ – на впізнання граматичних одиниць, імітацію, підстановку, трансформацію, відповіді на питання. У доборі та комбінуванні вправ спиралися на таку послідовність: сприйняття, імітація, підстановка, трансформація, самостійне вживання (Ніколаєва, 2013, с. 247–252).

Формування навчальної автономії та рефлексії здійснювалося шляхом виконання студентами завдань на самоаналіз та самооцінювання рівня засвоєння граматичного матеріалу, на розвиток метакогнітивних тактик – пошуку і добору інформації з різних джерел, пошуку й оцінювання доцільності вправ для досягнення поставлених цілей соціальних тактик співпраці з учасниками освітнього процесу.

Апробація авторської методики навчання граматики німецької мови студентів-германістів за технологією "перевернутий клас". Апробація розробленої методики здійснювалася у процесі навчання студентів II курсу практики англійської мови. Граматична тема: *Infinitivkonstruktionen mit "um...zu", "ohne...zu", "(an)statt...zu"*. Студенти виконували комплекси вправ і завдань.

I. Індуктивно-дедуктивна презентація граматичного матеріалу (аудиторна робота). Граматичні одиниці було репрезентовано в реченнях.

Thema: Infinitivkonstruktionen mit "um...zu", "ohne...zu", "(an)statt...zu". Граматичні матеріали подано за підручниками (Dreyer, & Schmitt, 2008; Buscha, & Szita, 2015).

Wir fahren nach Dresden, **um** unseren Freund **zu** besuchen.

, **ohne** uns **zu** verabschieden.

, **(an)statt** uns auf Prüfungen vorzubereiten.

Beantworten Sie die Fragen zu den Beispielsätzen:

Wir fahren nach Dresden, **um** unseren Freund **zu** besuchen. = Wir fahren nach Dresden. – *Wozu? Mit welchem Zweck?*

Was wollen wir dort machen? – Die erwartete Antwort: Wir wollen unseren Freund besuchen.

Wir fahren nach Dresden, **ohne** uns **zu** verabschieden. – Wir fahren nach Dresden. – *Was wird von uns erwartet, aber wir machen das nicht? – Die erwartete Antwort:* Wir verabschieden uns **nicht**.

Wir fahren nach Dresden, **(an)statt** uns auf Prüfungen vorzubereiten. = Wir fahren nach Dresden. – *Was sollen wir normalerweise tun? – Die erwartete Antwort:* Wir sollen uns auf Prüfungen vorbereiten.

Füllen Sie die leeren Zellen der Tabelle mit Infinitivkonstruktionen "um...zu", "ohne...zu", "(an)statt...zu" entsprechend ihrer Bedeutung und syntaktischen Funktion aus:

Infinitivkonstruktion	Mit ...	Mit ...	Mit ...
Bedeutung	drückt man eine Absicht, einen Wunsch aus	zeigt man dass sich jemand anders verhält, als es normalerweise erwartet wird	drückt man aus, dass eine erwartete Handlung nicht stattfindet.
Syntaktische Funktion	Adverbialbestimmung des Zwecks	Modalbestimmung mit negativer Bedeutung	Modalbestimmung mit negativer Bedeutung

Lesen Sie die weiteren Beispielsätze und beantworten Sie folgende Fragen.

a) Wir fahren nach Dresden, **um** unseren Freund **zu** besuchen.

Um unseren Freund **zu** besuchen, fahren wir nach Dresden.

Wir fahren nach Dresden, **ohne** uns **zu** verabschieden.

Ohne uns **zu** verabschieden, fahren wir nach Dresden.

Wir fahren nach Dresden, **(an)statt** uns auf Prüfungen vorzubereiten.

(An)statt uns auf Prüfungen vorzubereiten, fahren wir nach Dresden.

b) Du badest in kaltem Wasser, **ohne** dich **zu** erkälten.

Wir gehen ins Kino, um *uns* einen neuen Film anzusehen

c) Er lernt Deutsch, **um** in Deutschland arbeiten **zu** können.

d) Diese Krankheit schädigt langsam innere Organe, **ohne** überhaupt bemerkt **zu** werden.

Das neue Kleid bleibt im Schrank hängen, **statt** ins Theater angezogen **zu** werden.

Die Dame kauft den Mantel, **ohne** ihn anprobiert **zu** haben.

Після цього було застосовано метод евристичної бесіди, покликаної визначити особливості структури та вживання граматичних одиниць мови.

Питання для евристичної бесіди:

▪ *Welche Bedeutung haben die Infinitivkonstruktionen "um...zu", "ohne...zu", "(an)statt...zu"?*

- Welche syntaktische Funktion erfüllen sie im Satz?
- Wie viele Subjekte gibt es im Satz?
- Welche Stellung im Satz können die Infinitivkonstruktionen einnehmen?
- Wo steht das finite Verb des Satzhauptteils, wenn die Infinitivkonstruktion am Satzanfang steht?
- Wie ist die Position von "zu" mit Infinitiv I (mit einem trennbaren Präfix und ohne) und Infinitiv II, auch wenn ein Infinitiv mit einem Modalverb oder Infinitiv Passiv verwendet wurde?
- Wo steht das Reflexivpronomen in der Infinitivkonstruktion?
- In welchen Konstruktionen ist die Verwendung von Infinitiv II möglich?

Матеріал, презентований дедуктивно:
In der Konstruktion "ohne ... zu" ist nicht selten Infinitiv 2 anzutreffen. Öfter sind beide Infinitive von grenzbezogenen (perfektiven) Verben austauschbar.

Holt nahm diese Worte wahr, ohne sie zu verstehen. (D. Noll, Abenteuer des Werner Holt) = Holt nahm diese Worte wahr, ohne sie verstanden zu haben.

Infinitivkonstruktionen mit "um ... zu", "ohne ... zu", "anstatt ... zu" haben kein eigenes Subjekt. Sie beziehen sich auf die Person oder Sache, die als Subjekt im Satz genannt ist.

Ich lerne jeden Tag. **Ich** will meine Deutschprüfung bestehen. – **Ich** lerne jeden Tag, um meine Deutschprüfung zu bestehen.

Meine **Tante** arbeitet bis spät in die Nacht. Meine **Tante** kann sich nicht mit ihrem Freund treffen. – Meine Tante arbeitet bis spät in die Nacht, statt sich mit ihrem Freund zu treffen.

Diese verstaubten **Bücher** liegen schon lange hier. Diese verstaubten **Bücher** werden nicht berührt. – **Diese** verstaubten **Bücher** liegen schon lange hier, ohne berührt zu werden.

Die Rede geht aber von einem Satzgefüge, wenn die Subjekte im Nebensatz und im Hauptsatz verschiedene Personen oder Sachen bezeichnen. Dann gebraucht man statt einer

Infinitivkonstruktion den vollständigen Nebensatz mit "damit", "ohne dass" oder "anstatt dass".

Er spricht laut und deutlich. Seine **Worte** werden von allen verstanden. – **Er** spricht laut und deutlich, damit seine **Worte** von allen verstanden werden.

Sie hat uns geholfen. **Wir** haben sie darum nicht gebeten. – **Sie** hat uns geholfen, ohne dass **wir** sie darum gebeten haben.

Tom holte uns nicht ab. **Wir** gingen selbst zu ihm. – Anstatt dass **Tom** uns abholte, gingen **wir** selbst zu ihm.

In komplexen Sätzen dieser Art aber kann das Subjekt des Hauptsatzes im Nebensatz wiederholt werden:

Sie fährt ins Ausland, ohne dass **sie** die Fremdsprache gelernt hat.

Damit **er** einen Führerschein besaß, besucht **er** Fahrkurse.

II. Первинне закріплення (аудиторна робота). Студенти виконали рецептивні та репродуктивні граматичні вправи, що сприяли виробленню первинних граматичних умінь і формуванню навичок.

Вправа 1. Мета: закріплення граматичних знань, формування граматичних навичок.

Інструкція: *Lesen Sie die Sätze, differenzieren Sie die Sätze mit "um ...zu", "ohne ... zu", "statt ...zu" von den Sätzen ohne diesen Infinitivkonstruktionen.*

1. Um den Donnerstag vor der Fastenzeit geht es, wenn man von dem "Schmutzigen Donnerstag" erwähnt. 2. Um ein Zentrum für die Versorgung der obdachlosen Hunde auszustatten, sammelt man Spenden. 3. Ich kann mir nicht mehr vorstellen, ohne meinen Sportverein zu sein. 4. Er sagt, dass statt Verben in den offiziellen Briefen oft Substantive stehen. 5. Ich habe mich auf meine Reise vorbereitet, ohne Reisebüros einzubeziehen. 6. Ich bitte nur um Bedenkzeit, um Möglichkeit abzuwägen. 7. Anstatt die Berge zu besteigen, genieße ich lieber Spezialitäten in einem gemütlichen Berghotelrestaurant. 8. Drücke die Taste, um das Gerät einzuschalten. 9. Er arbeitet, anstatt dass er schläft. 10. Es ist illegal, ohne Führerschein mit dem Auto fahren.

Вправа 2. Мета: закріплення граматичних знань, формування граматичних навичок.

Інструкція: *Hören Sie sich die Sätze an und heben Sie die Signalkarte hoch, wenn Sie die Infinitivkonstruktionen "um ... zu", "ohne ... zu", "anstatt ... zu" hören.*

1. Ohne sich umzusehen, rannte er über die Straße.

2. Ich möchte nicht in diesem Hotel ohne Klimaanlage übernachten.

3. Ich muss ein Visum beantragen, um nach Canada zu reisen.

4. Er will nicht mehr um die Kleinigkeiten mit ihr streiten.

5. Sie erzählte so begeistert und log, ohne mit einer Wimper zu zucken.

6. Ohne dich kann ich mein Leben nicht mehr vorstellen.

7. Anstatt eines Tablets soll man in die Berge lieber eine Papierkarte mitnehmen.

8. Sie gehören zu den Leuten, die handeln, anstatt zu reden.

9. Und statt dass du zu mir kommst, sitzt du in diesem Café?

10. Ich brauche die Zange, um den Nadel herauszuziehen.

Вправа 3а (імітація). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Lesen und beantworten Sie die Fragen bejahend.*

1. Tun wir alles, um eine politische Lösung für den Streit zu finden?

2. Muss man einen gesunden Lebensstil führen, um lange und gesund zu leben?

3. Reisen Touristen nach Bayern, um Schloss Neuschwanstein zu besichtigen?

4. Sollte der Müll recycelt werden, anstatt die Umwelt zu verunreinigen?

5. Saßen sie wegen des Gewitters im Hotel, statt einen Rundgang durch die Münchner Innenstadt zu machen?

6. War es im Altertum für den Jungen üblich, aufzuwachsen, ohne lesen gelernt zu haben?

7. Ist das Produkt verzehrfertig, ohne gekocht zu werden?

8. Soll ich eine Technik anwenden, um das Problem zu lösen?

9. Arbeitet der Student Teilzeit, um Berufserfahrung zu sammeln?

10. Wurde die Uno gegründet, um die Weltfrieden zu sichern?

Інструкція: *Hören Sie sich die Redewendungen an, bringen Sie Ihre Zustimmung zum Gelesenen*

Muster: Ich stimme dem Sprichwort zu, wir leben nicht, um zu essen, sondern wir essen, um zu leben. Ich schließe mich der Aussage des Autors an/ Ich stimme der Aussage von Henry Ford zu, die meisten Menschen verwenden mehr Zeit und Kraft darauf, um Probleme herumzureden, anstatt sie anzupacken.

1. *Wir leben nicht, um zu essen, sondern wir essen, um zu leben.*

2. *Die meisten Menschen verwenden mehr Zeit und Kraft darauf, um Probleme herumzureden, anstatt sie anzupacken. (Henry Ford, US-amerikanischer Unternehmer)*

3. *Jeder möchte lange leben, ohne alt zu werden.*

4. *Wer lächelt statt zu toben, ist immer der Stärkere.*

5. *Manchmal ist es besser nichts zu sagen, anstatt etwas Dummes zu sagen.*

6. *Wir benutzen die Sprichwörter täglich, oft ohne zu wissen, woher sie kommen.*

7. *Es ist besser eine Frage zu diskutieren, ohne sie zu entscheiden, als eine Frage zu entscheiden, ohne sie zu diskutieren. (Joseph Joubert, französischer Moralist und Essayist)*

8. *Du kannst keine Omeletts machen, ohne Eier zu zerbrechen.*

9. *Statt zu klagen, dass wir nicht alles haben, was wir wollen, sollten wir lieber dankbar sein, dass wir nicht alles bekommen, was wir verdienen. (Dieter Hildebrandt)*

10. *Es ist nie zu spät, um zu sein, wie man will.*

Вправа 4 (підстановка). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Setzen Sie "um", "ohne", "statt" ein*

1. Mein Nachbar treibt regelmäßig Sport, ... gesund zu bleiben.
2. Sie engagiert sich ehrenamtlich, ... den Verteidiger des Vaterlandes zu helfen.
3. Er ging gestern ins Bett, ... die Katze gefüttert zu haben.
4. Schulkinder sitzen in Luftschutzbunkern, ... in Klassenzimmern zu lernen.
5. Die Tochter begann ihren Dienst in der Armee, ... es ihren Eltern zu sagen.
6. ... den Geschmack des Gerichts zu verbessern, geben Sie Pfeffer und Basilikum hinein.
7. ... neue Technologien zu entwickeln, können die Menschen die Umweltverschmutzung nicht bekämpfen.
8. Der Student übersetzte den Text, ... Kontext zu berücksichtigen.
9. ... einen Job zu suchen, gründete er sein eigenes Unternehmen.
10. Neue Stadtbezirke sollten sorgfältig geplant werden, ... den Komfort der Bewohner zu gewährleisten.

Вправа 5 (трансформація). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Verbinden Sie folgende Satzpaare zu einem Satz mit einer Infinitivkonstruktion.*

- a) 1. Sie fährt in ihre Heimatstadt. Sie möchte Weihnachten mit ihren Eltern feiern.
 2. Die Frau geht in den Supermarkt. Die Frau will die Geschenke den Kindern kaufen.
 3. Sie ist zu klein. Sie kann nicht alles verstehen.
 4. Die Kinder gehen ins Schulstadion. Die Kinder wollen Fußball spielen.
 5. Ich nehme an Kochkursen teil. Ich möchte kochen lernen.

- b) 1. Unser Müll wird in einen Container geworfen. Der Müll soll sortiert werden.
 2. Sie stört mich. Sie soll Sudoku spielen.
 3. Die Politiker fixieren sich auf die kurzfristigen finanziellen und politischen Kosten. Die Politiker sollen strategisch über die langfristigen Folgen nachdenken.
 4. Der Einbrecher läuft hier herum. Der Einbrecher

müsste im Gefängnis sein.
 5. Er sollte seinen Traum verwirklichen. Er umgeht mit seiner Zeit verschwenderisch.

- c) 1. Der Fahrgast steigt in den Bus. Der Fahrgast hat die Fahrkarte nicht gekauft.
 2. Er verlässt das Haus. Er nimmt seinen Regenschirm nicht mit.
 3. Er schaltete das Gerät ein. Er hat die Gebrauchsanweisung nicht gelesen.
 4. Sie sind tapfere Menschen, die gegen große Schwierigkeiten ankämpfen. Sie verlieren die Hoffnung nicht.
 5. Mein Nachbar behauptet, dass er ein UFO gesehen hat. Mein Nachbar kann es nicht beweisen.

III. Усвідомлення та осмислення граматичного матеріалу (самостійна робота). Студентам було рекомендовано джерела для поглиблення граматичних знань.

Рекомендовані основні джерела:

Євгененко, Д. А., Білоус О. М. (2004). *Практична граматики німецької мови*. Нова книга.

Сидоров, О. (2016). *Login 2. Deutsch für Germanistikstudenten des 2. Studienjahres. Lehrbuch*. Нова книга.

Dreyer, H. & Schmitt, R. (2012). *Lehr und Übungsbuch der Deutschen Grammatik. Aktuell*. Max Hueber Verlag.

Правила, які студенти мають вивчити:

▪ Der Infinitiv mit "zu" wird in den Infinitivkonstruktionen "um ... zu", "ohne ... zu", "anstatt ... zu" gebraucht.

▪ "um ... zu" hat meistens die Bedeutung des Zieles, man drückt einen Wunsch oder eine Absicht damit. (Dieselbe Fügung kann auch eine Folge bezeichnen, falls im Hauptteil des Satzes das Korrelat "zu" steht: *Der Saal war zu klein, um alle aufzunehmen*. Selten enthält die Infinitivkonstruktion die Bezeichnung der nachfolgenden Handlung: *Er schwieg eine Weile, um darauf mit seiner Erzählung fortzufahren*.)

▪ Mit "ohne ... zu" zeigt man, dass etwas Erwartetes nicht eingetreten ist.

▪ Mit "anstatt ... zu" zeigt man, dass sich jemand anders verhält, als es normalerweise erwartet wird.

▪ Infinitivkonstruktionen "um ... zu", "ohne ... zu", "anstatt ... zu" haben kein eigenes Subjekt. Sie beziehen sich auf die Person oder Sache, die als Subjekt im Hauptteil des Satzes genannt ist.

▪ Infinitivkonstruktionen "um ... zu", "ohne ... zu", "anstatt ... zu" können sowohl vor dem Hauptteil des Satzes als auch nachdem gestellt werden.

▪ Wenn die Subjekte im Nebensatz und im Hauptsatz verschiedene Personen oder Sachen bezeichnen, gebraucht man dann statt einer Infinitivkonstruktion den vollständigen Nebensatz mit "damit", "ohne dass" oder "anstatt dass".

Рекомендовані додаткові матеріали:

Buscha, A., & Szita, S. (2015). *Übungsgrammatik. Deutsch als Fremdsprache. Sprachniveau B1-B2*. Schubertverlag.

Easy Deutsch. (n.d.). *Infinitivkonstruktionen um / anstatt / ohne ... zu*. <https://bit.ly/3H3mafQ>

Mein Deutschbuch. (n.d.). Infinitivkonstruktionen. <https://bit.ly/4aGVoaF>

Wunderdeutsch. (n.d.). *Der Infinitiv*. <https://bit.ly/3tQ29pQ>

IV. Виконання мовних граматичних вправ (самостійна робота). Студентам було запропоновано вправи на підстановку, трансформацію, самостійне вживання граматичних одиниць.

Вправа 6 (підстановка). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Bilden Sie Sätze mit der passenden Infinitivkonstruktion*

Muster: Der Junge geht in die Zoohandlung, um den Papagei zu kaufen.

Der Junge geht in die Zoohandlung, statt das Zimmer in Ordnung zu bringen.

Der Junge geht in die Zoohandlung, ohne Geld mitzunehmen

a) Der Junge geht in die Zoohandlung	statt...zu	1) den Papagei kaufen
	ohne...zu	2) das Zimmer in Ordnung bringen
	um...zu	3) kein Geld mitnehmen
b) Der Arzt stellt eine Diagnose	statt...zu	1) dem Patienten wirksame Medikamente verschreiben
	ohne...zu	2) den Kranken untersuchen lassen
	um...zu	3) sich die Ergebnisse der Blutuntersuchung nicht ansehen
c) Das Kind weinte	statt...zu	1) vor Freude zu lachen
	ohne...zu	2) die Aufmerksamkeit von Erwachsenen erregen
	um...zu	3) die Worte der Mutter nicht beachten
d) Ich stehe früh auf	statt...zu	1) länger am Wochenende schlafen
	ohne...zu	2) vorher über die Uhr-App den Wecker nicht gestellt haben
	um...zu	3) am Morgen joggen können
e) Wir haben den Glühwein zu Hause gebraut	statt...zu	1) ihn nicht richtig nach Rezept gewürzt haben
	ohne...zu	2) ihn auf dem Weihnachtsmarkt kaufen
	um...zu	3) die Süße und das Aroma selber variieren können

Ключ: **b:** statt...zu -3, ohne ..zu - 2; um...zu – 1; **c:** statt...zu - 1, ohne ..zu - 3; um...zu – 2; **d:** statt...zu -1, ohne ..zu - 2; um...zu – 3; **e:** statt...zu -2, ohne ..zu - 1; um...zu – 3.

Вправа 7 (трансформація). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Verbinden Sie folgende Satzpaare zu einem Satz mit einer Infinitivkonstruktion*

Muster: Wir bereiten uns sorgfältig vor, um die Prüfungen erfolgreich abzulegen

1. Wir bereiten uns sorgfältig vor. Wir wollen die Prüfungen erfolgreich ablegen.

2. Sie legte die Blumen auf den Tisch. Sie musste sie in eine Vase mit Wasser stellen.

3. Der Professor nutzt ein interaktives Whiteboard. Er will den Studenten eine Tabelle zeigen.

4. Die Urlauber reisen in die exotischen Länder. Sie haben sich vorher nicht impfen lassen.

5. Dieser Koffer ist zu klein. Er kann nicht alle meine Sachen unterbringen.

6. Der Mann zerriss das Dokument. Der Mann sollte es unterschreiben.

7. Er parkt das Auto und geht nach Hause. Er schaltet die Alarmanlage nicht ein.

8. Der Profisportler trainiert jeden Tag. Der Profisportler will in Topform zu bleiben.

9. Im Sommer sitze ich gerne im Schatten. Ich möchte den heißen Sommer entgehen.

10. Der Feuerwehrmann rettete das Mädchen aus dem Feuer. Der Feuerwehrmann zögerte keinen Moment.

Ключ: 2. Sie legte die Blumen auf den Tisch, statt sie in eine Vase mit Wasser zu stellen. 3. Der Professor nutzt ein interaktives Whiteboard, um den Studenten eine Tabelle zu zeigen. 4. Die Urlauber reisen in die exotischen Länder, ohne sich vorher impfen lassen zu haben. 5. Dieser Koffer ist zu klein, um alle meine Sachen unterzubringen. 6. Der Mann zerriss das Dokument, statt es zu unterschreiben. 7. Er parkt das Auto und geht nach Hause, ohne die Alarmanlage einzuschalten. 8. Der Profisportler trainiert jeden Tag, um in Topform zu bleiben. 9. Im Sommer sitze ich gerne im Schatten, um den heißen Sommer zu entgehen. 10. Der Feuerwehrmann rettete das Mädchen aus dem Feuer, ohne einen Moment zu zögern.

Вправа 8 (на самотійне вживання граматичної одиниці). Мета: формування граматичних навичок.

Інструкція: *Antworten Sie auf folgende Fragen schriftlich. Gebrauchen Sie Infinitivkonstruktionen. Benutzen Sie den Inhalt in Klammern stehenden Satzes.*

1. Wozu kommen die Touristen im Herbst nach München? (Die Touristen wollen das Oktoberfest besuchen.)

2. Wozu schreibt er diese Werbeanzeige? (Er will diese Werbeanzeige im Internet veröffentlichen.)

3. Warum stattet man Häuser mit Sonnenkollektoren aus? (Man will die Häuser mit einer alternativen Energiequelle versorgen)

4. Wie verließ die seltsame Dame die Auskunftstelle? (Die seltsame Dame hat nichts gefragt.)

5. Wie schlief schließlich die Patientin die ganze Nacht? (Die Patientin wachte nicht auf.)

6. Wie debattierte die Linke mit Gegnern? (Die Linke hat niemanden von der Notwendigkeit einer Gesetzesänderung überzeugt.)

7. Wie ging sie durch die überfüllte Halle? (Sie hat kein einziges bekanntes Gesicht gesehen.)

8. Der Wachhund sollte das Haus bewachen. Was machte er stattdessen? Der Wachhund schlief friedlich im Schatten.

9. Der Aufenthalt in diesem Hotel war schrecklich. Wie sollte der Aufenthalt in diesem Hotel stattdessen sein? (Der Aufenthalt in diesem Hotel sollte angenehm sein.)

10. Die Bakterienpopulation starb unter solchen Bedingungen aus. Was sollte die Bakterienpopulation normalerweise tun? (Die Bakterienpopulation sollte sich entwickeln und größer werden.)

Ключ: 1. Die Touristen kommen im Herbst nach München, um das Oktoberfest zu besuchen. 2. Er schreibt diese Werbeanzeige, um sie im Internet zu veröffentlichen. 3. Man stattet Häuser mit Sonnenkollektoren aus, um die Häuser mit einer alternativen Energiequelle zu versorgen. 4. Die seltsame Dame verließ die Auskunftstelle, ohne etwas gefragt zu haben. 5. Schließlich schlief die Patientin die ganze Nacht, ohne aufzuwachen. 6. Die Linke debattierte lange mit Gegnern, ohne jemanden von der Notwendigkeit einer Gesetzesänderung zu überzeugen. 7. Sie ging durch die überfüllte

Halle, ohne ein bekanntes Gesicht zu sehen. 8. Anstatt das Haus zu bewachen, schlief der Wachhund friedlich im Schatten. 9. Statt angenehm zu sein, war der Aufenthalt in diesem Hotel schrecklich. 10. Statt sich zu entwickeln und größer zu werden, starb die Population unter solchen Bedingungen aus.

V. Виконання мовленнєвих граматичних вправ в аудіюванні (самостійна робота). На цьому етапі студенти виконували вправи в аудіюванні, правильність виконання перевірялася студентами за ключем.

Вправа 9. Мета: формування граматичних навичок в аудіюванні.

Інструкція: *Hören Sie sich die Phrasen an. Notieren Sie die Nummer der Phrase, in der eine der Infinitivkonstruktionen gebraucht wird.*

Infinitivkonstruktion	Nummer der Phrase
"um...zu"	
"(an)statt...zu"	
"ohne...zu"	

1. Die beste Möglichkeit Ihre Träume zu verwirklichen, ist aufzuwachen. (Chinesisches Sprichwort)

2. Manchmal laufen wir davon, nur um zu sehen, ob wir jemanden so viel wert sind, dass er uns folgt.

3. "Liebe ist nur ein Wort, aber sie trägt alles, was wir haben. Ohne sie wäre die Welt leer." (Oscar Wilde)

4. Ein Leben ohne Freude ist wie eine weite Reise ohne Gasthaus. (Demokrit)

5. "Es gibt nur einen Weg, um Kritik zu vermeiden: Nichts tun, nichts sagen, nichts sein." (Aristoteles)

6. "Auch aus Steinen, die einem in den Weg gelegt werden, kann man Schönes bauen." (Johan Wolfgang Goethe)

7. "Wähle einen Beruf, den du liebst, und du brauchst keinen Tag in deinem Leben mehr zu arbeiten." (Konfuzius)

8. "Man muss das Unmögliche versuchen, um das Mögliche zu erreichen." (Hermann Hesse)

9. "Glück ist ein Parfum, das du nicht auf andere sprühen kannst, ohne selbst ein

paar Tropfen abzubekommen." (Ralph Waldo Emerson)

10. Leben Sie anstatt nur zu funktionieren!

11. "Es ist nicht zu wenig Zeit, die wir haben, sondern es ist zu viel Zeit, die wir nicht nutzen." (Lucius Annaeus Seneca)

12. Die Kunst des Lebens besteht darin, im Regen zu tanzen, statt auf die Sonne zu warten.

13. Lernen ohne Nachdenken führt zur Verwirrung, Nachdenken ohne Lernen zur Erschöpfung. (Chinesisches Sprichwort)

14. Die besten Menschen findet man ohne zu suchen.

15. Wer im Glashaus sitzt, soll nicht mit Steinen werfen. (Deutsches Sprichwort)

Ключ: "um...zu" – 2, 5, 8; "ohne...zu" – 9, 14; "(an)statt...zu" – 10, 12.

Вправа 10. Мета: формування граматичних навичок в аудіюванні.

Інструкція: *Hören Sie sich den Text über Loreley-Felsen an, antworten Sie auf die Fragen zum Text, benutzen Sie in Ihren Antworten Infinitivkonstruktionen*

Am Rheinkilometer 555 im Oberen Mittelrheintal südlich vom Dorf Sankt Goarshausen, in Rheinland-Pfalz **befindet** sich ein 123 Meter hoher Schieferfels, der weltweit bekannte **Loreley-Fels**. Er zählt zu den bekanntesten und meistbesuchten Sehenswürdigkeiten am Rhein. Viele Touristen aus Deutschland und den anderen Ländern kommen, um den Loreley-Felsen zu besichtigen. Fels und Kurven des Flusses prägen das einzigartige Landschaftsbild. Seit 2002 ist diese Landschaft samt sagenhaften Loreley-Felsen UNESCO Welterbe.

Die Geschichten um die Loreley sind vielfältig. Von Zwergen, Geistern und schönen Frauen namens Loreley ist die Rede. Am öftesten wird jedoch die Sage von einer Nixe erzählt. Nach der alten Sage saß oft auf dem Rheinfelsen die wunderbare goldhaarige Nixe, Loreley, und sang ein bezauberndes Lied.

Die Flussfahrt war hier wegen der Felsen besonders schwer und gefährlich. Doch jeder Schiffer, der den Gesang von

wunderschöner Lorelei hörte, schaute nur nach oben, ohne die bezaubernde Figur aus den Augen zu lassen. Er dachte nicht mehr an die Fahrt, bis das Schiff an den Felsen zerbrach.

Derzeit bietet die Loreley verschiedene touristische Aktivitäten. Die Touristen können den Felsen besteigen und die Aussichtsplattform besuchen, um die spektakuläre Aussicht auf den Rhein und die umliegende Landschaft zu genießen. Auf dem Loreley-Felsen gibt es einen hübsch gestalteten Park und eine Sommerrodelbahn. Zudem befindet sich Deutschlands wohl schönste Open-Air-Bühne auf dem Loreley-Felsen.

Nur die namensgebende Dame kann man antreffen, ohne den Felsen zu besteigen. Die bekannte Statue des schönen Mädchens, das die Schiffsleute ablenken soll, befindet sich unten am Rhein. Die Loreley-Statue steht etwas versteckt am Loreley-Hafen. Es besteht auch die Möglichkeit, eine Schifffahrt zu unternehmen, um die Loreley aus der Perspektive des Flusses zu erleben.

Fragen zum Text:

1. Wozu kommen viele Touristen aus Deutschland und den anderen Ländern ins Obere Mittelrheintal?

2. Wie schaute jeder Schiffer nach oben, wenn er den Gesang von wunderschöner Lorelei hörte?

3. Wie kann man die Statue der namensgebenden Dame sehen? Soll man den Felsen besteigen?

4. Wozu können die Touristen eine Schifffahrt unternehmen?

Ключ: 1. Viele Touristen aus Deutschland und den anderen Ländern kommen, um den Loreley-Felsen zu besichtigen. 2. Jeder Schiffer schaute nach oben, wenn er den Gesang von wunderschöner Lorelei hörte, ohne die bezaubernde Figur aus den Augen zu lassen. 3. Die Statue der namensgebenden Dame kann man sehen, ohne den Felsen zu besteigen. 4. Die Touristen können eine Schifffahrt unternehmen, um die Loreley aus der Perspektive des Flusses zu erleben.

VI. Рефлексія набутих граматичних знань і навичок, автономний пошук й опрацювання навчальних матеріалів (самостійна робота). Завдання рефлексивного характеру виконувалися після виконання попередніх вправ.

Завдання 1. Мета: формування рефлексії – самоаналізу та самооцінки в засвоєнні граматичного матеріалу.

Інструкція: *Analysieren Sie Ihre Fehler. Notieren Sie auf einem leeren Blatt Papier in der ersten Spalte die Informationen zu der grammatikalischen Einheit, die Sie nicht gut genug beherrschen; Notieren Sie in der zweiten Spalte Informationen zu der grammatikalischen Einheit, die Sie überhaupt nicht beherrscht/gelernt haben.*

Завдання 2. Мета: удосконалення граматичних знань, формування навчальної автономії – тактик корекції, доповнення граматичних знань, метакогнітивних тактик – пошуку й добору інформації з різних джерел, соціальних тактик співпраці з учасниками освітнього процесу.

Інструкція: *Lesen Sie das relevante Grammatikmaterial des Lehrbuchs noch einmal und wiederholen Sie die Informationen, die Sie nicht gut genug oder gar nicht gelernt haben. Wenn Sie Verständnisprobleme haben, bitten Sie Ihre Kommilitonen oder Lehrer um Hilfe und finden Sie Informationen in anderen Quellen in einer leichter zugänglichen Form.*

Завдання 3. Мета: удосконалення граматичних знань і навичок, формування навчальної автономії – метакогнітивних тактик пошуку й оцінки доцільності вправ для досягнення поставлених цілей.

Інструкція: *Recherchieren Sie im Internet und machen Sie online zusätzliche Grammatikübungen zum Thema, um Lücken in Ihren Kenntnissen und Fähigkeiten zu schließen.*

Рекомендовані ресурси:

<https://wordwall.net/uk-ua/community/um-zu-statt-zu-ohne-zu>

<https://www.liveworksheets.com/w/german/1689029>

<https://german.tolearnfree.com/free-german-lessons/free-german-exercise-43929.php>

https://www.schubert-verlag.de/aufgaben/xg/xg11_01.htm

<https://deutschmitmartin.org/um-statt-ohne-zu/>

VII. Формуванням граматичних навичок у говорінні (аудиторна робота). На цьому етапі студенти виконували вправи на самостійне вживання граматичних одиниць в усному мовленні.

Вправа 11. Мета: формування граматичних навичок у говорінні.

Інструкція: *Beantworten Sie die Fragen, benutzen Sie in Ihren Antworten die Infinitivkonstruktion "um...zu"*

1. Wozu reisen Sie mit den Freunden/ mit der Familie/allein? 2. Wozu geht man ins Reisebüro? 3. Wozu wählt man eine Reiseroute? 4. Wozu schreibt man eine Liste der nötigen Sachen bei den Reisevorbereitungen? 5. Wozu kaufen Sie die Tickets im Voraus/online? 6. Wozu macht man eine Weltreise? 7. Wozu reserviert man Hotelzimmer? 8. Wozu unternimmt man eine Abenteuerreise? 9. Wozu kaufen Menschen auf Reisen Souvenirs? 10. Wozu verbringt man den Urlaub am Meer?

Вправа 12. Мета: формування граматичних навичок у говорінні.

Інструкція: *Ergänzen Sie die Sätze mit der Infinitivkonstruktion "ohne ...zu"*

1. Sie verlässt Dresden,....
2. Die Reisenden fahren in tropische Länder, ...
3. Er arbeitete ein ganzes Jahr lang,...
4. Wie kann man ein Auto mieten, ...?
5. Alle Waren für den persönlichen Bedarf dürfen Sie einführen, ...
6. Dieses Ehepaar hat die teuerste Reisetour gewählt,...
7. Freunde kehrten eilig vom Weihnachtsmarkt zurück, ...
8. Warum treffen Sie eine so verantwortungsvolle Entscheidung alleine, ...?
9. Wir fahren die ganze Nacht mit dem Bus, ...
10. Aber die Kinder konnten nicht ruhig sitzen, ...

Вправа 13. Мета: формування граматичних навичок у говорінні.

Інструкція: *Lesen Sie den Text "Mein schrecklicher Urlaub", formulieren Sie Tipps, wie der Erzähler das nächste Mal einen Urlaub organisieren könnte. Benutzen Sie in Ihren Antworten die Infinitivkonstruktion "statt...zu"*

Muster: *Statt alles spontan zu machen, treffen Sie gründliche Reisevorbereitungen!*

Mein schrecklicher Urlaub

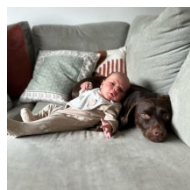
Endlich habe ich Urlaub gemacht. Ich wollte alles spontan machen und nichts planen. Ich bin im November ans Meer gefahren, obwohl das Wetter kalt, regnerisch und stürmisch war. Ich bin mit öffentlichen Verkehrsmitteln zum Bahnhof gekommen, musste zweimal umsteigen und habe dadurch meinen Zug verpasst. Meine Reisetasche war zu groß, schwer und unhandlich, sodass ich es extrem satt hatte, sie zu tragen. Ich habe nicht darüber nachgedacht, was ich brauchen würde, und habe viele unnötige Dinge mitgenommen. Ich hatte im Gasthaus kein Zimmer im Voraus gebucht und es gab dort keinen freien Platz. Eilig habe ich mir am Urlaubsort die Unterkunft gesucht. In der Jugendherberge, in der ich untergebracht war, entspannte sich eine große, lebhafte Gruppe junger Leute. Mit einigen von ihnen habe ich mich sofort gestritten. Niemanden habe ich kennen gelernt, deshalb war ich einsam und gelangweilt. Ich habe keine Ausflüge oder Besichtigungen unternommen, keine Restaurants oder Veranstaltungen besucht, sondern den ganzen Tag in meinem Zimmer verbracht. Ich habe mich nicht viel bewegt und ungesunde Lebensmittel gegessen, also habe ich noch zugenommen. Das nächste Mal mache ich es anders!

Вправа 14. Мета: формування граматичних навичок у говорінні.

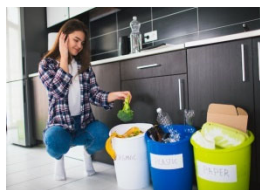
Інструкція: *Beschreiben Sie kurz die in den Bildern dargestellte Situationen. Verwenden Sie die Sätze mit den Infinitivkonstruktionen.*

A

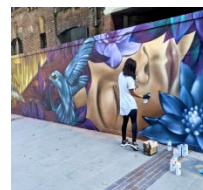
B

C

D

E

Вправа 15. Мета: формування граматичних навичок у говорінні.

Інструкція: *Äußern Sie kurz Ihre Meinung zu den folgenden Aussagen. Benutzen Sie die Infinitivkonstruktionen dabei.*

1. Jeder kann etwas für die Umwelt tun.
2. Reisen ist immer toll.
3. Menschen brauchen Roboter.
4. Haustiere retten vor Einsamkeit
5. Kunst verändert die Welt.
6. Übung macht den Meister.
7. Feiertage sind ein wichtiger Teil des Lebens.

VIII. Консультування студентів викладачем з метою коригування навбутих знань (аудиторна робота). На

цьому етапі здійснювалася повторна рефлексія. Студенти могли поставити питання й одержати консультацію від викладача, а також викладач, урахувавши помилки та прогалини у знаннях і навичках студентів, ініціював індивідуальне / фронтальне повторе пояснення окремих моментів.

За результатами апробації авторської методики здійснено порівняння навчальних досягнень студентів: порівнювали результати навченості з граматичної теми "Infinitivkonstruktionen um...zu, ohne...zu, statt...zu" із середнім рівнем успішності з граматики (табл. 1).

Таблиця 1

Навчальні досягнення студентів

Студент	Середній рівень успішності (граматика)	Оцінка за підсумками навчання за авторською методикою
Студент 1	16	19
Студент 2	19	20
Студент 3	17	18
Студент 4	16	18
Студент 5	19	20
Студент 6	13	15
Студент 7	17	19
Студент 8	15	17
Студент 9	19	18

Отже, результати проведеного зрізу показують, що у восьми з дев'яти студентів рівень навченості зріс у середньому на 1–3 бали (за 20-бальною шкалою) і тільки в одного студента результат виявився нижчим на 1 бал порівняно з його загальною успішністю. Тож загалом можемо констатувати: розроблена авторська технологія є ефективною для навчання граматики німецької мови студентів-філологів.

Висновки та перспективи дослідження. Формування у філологів-германістів граматичної компетентності в

німецькому усному мовленні (зокрема й навчання інфінітивних конструкцій – Infinitivkonstruktionen um...zu, ohne...zu, statt...zu) за технологією "перевернутий клас" з використанням розроблених комплексів вправ і завдань має позитивну динаміку на рівень граматичних знань і навичок студентів. Це спричинено раціональним розподілом аудиторних занять і самостійної роботи студентів, ефективно організованою навчальною автономією та рефлексією студентів, створенням індивідуальних траєкторій набуття граматичних знань і навичок. Змішане навчання

інфінітивних конструкцій німецької мови сприяло розвитку умінь аудіювання та говоріння студентів. Навчання граматики німецької мови за технологією "перевернутий клас" рекомендовано реалізувати упродовж восьми етапів:

- індуктивно-дедуктивна презентація граматичного матеріалу (аудиторна робота);
- первинне закріплення (аудиторна робота);
- усвідомлення й осмислення граматичного матеріалу (самостійна робота);
- виконання мовних граматичних вправ (самостійна робота);
- виконання мовленнєвих граматичних вправ в аудіюванні (самостійна робота);
- рефлексія набутих граматичних знань та навичок, автономний пошук та опрацювання навчальних матеріалів (самостійна робота);
- формуванням граматичних навичок у говорінні (аудиторна робота);
- консультування студентів викладачем з метою коригування набутих знань (аудиторна робота).

Перспективою подальших досліджень можуть стати технології змішаного навчання граматичного матеріалу німецької мови на різних рівнях підготовки здобувачів освіти, навчання лексики, фонетики, а також аудіювання, читання, говоріння та письма.

Список використаних джерел

- Безлюдна, В., Свиридчук, О. (2023). Практика змішаного навчання при викладанні іноземної мови у ЗВО Великобританії. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2, 86–92. <https://org.doi/10.46299/j.isjel.20230201.09>
- Дибська, Т. С. (2020). *Методика змішаного навчання усного японського мовлення майбутніх філологів* [Дисертація канд. пед. наук]. КНУ імені Тараса Шевченка.
- Євгененко, Д. А., Білоус, О. М. (2004). *Практична граматики німецької мови*. Нова книга.
- Кожедуб, Л. Г. (2020). *Освітньо-професійна програма: Німецька філологія та переклад, англійська мова*. КНУ імені Тараса Шевченка <https://drive.google.com/file/d/1cOhtWfJKZN4vXMU N3fhxp2-XlInK92K9/view>
- Кожедуб, Л. Г., Кучма, О. І., Павличко, О. О. (2020). *Робоча програма навчальної дисципліни:*

Практичний курс німецької мови. КНУ імені Тараса Шевченка. <https://bit.ly/4aKqYUN>

Кузьмінська, О. Г. (2016). Перевернуте навчання: практичний аспект. *Інформаційні технології в освіті*. 1(26), 86–98. <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/17461>

Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Ленвіт.

Носкова, М. В., Шуплат, А. І. (2018). Впровадження елементів змішаного навчання у процесі навчання англійської мови у закладі загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 61(1), 90–94.

Попадюк, С. С., Скуратівська, М. О. (2017). Методологічні засади використання освітньої концепції "перевернуте навчання у вищій школі". *Педагогічні науки*, 76(3), 149–154.

Приходькіна, Н. (2014). Використання технології "переверненого навчання" у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 30, 141–144. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_30_53

Сидоров О. (2016). *Login 2. Deutsch für Germanistikstudenten des 2. Studienjahres. Lehrbuch*. Нова книга.

Шовковий, В., & Друженко, Т. (2023). Змішане навчання усного англійського мовлення студентів- фольклористів з використанням технології "перевернутий клас". *Ars Linguodidacticae*, 11, 44–58. <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2023.1.04>

Щеглова, А. О. (2016). Місце проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 53(3), 142–149. <https://doi.org/10.33407/itlt.v53i3.1381>

Banditvilai, С. (2016). Enhancing Students' Language Skills through Blended Learning. *Electronic Journal of e-Learning*, 14(3), 220–229.

Buscha, A., & Szita, S. (2015). *Übungsgrammatik. Deutsch als Fremdsprache. Sprachniveau B1–B2*. Schubertverlag.

Dreyer, H. & Schmitt, R. (2008). *Lehr und Übungsbuch der Deutschen Grammatik. Neubearbeitung*. Max Hueber Verlag.

Dreyer, H. & Schmitt, R. (2012). *Lehr und Übungsbuch der Deutschen Grammatik. Aktuell*. Max Hueber Verlag.

Easy Deutsch. (n. d.). *Infinitivkonstruktionen um / anstatt / ohne... zu*. <https://bit.ly/3H3mafQ>

Gruber, A. (2018). Blended language learning in higher education: Students' and tutors' perceptions and experiences. *Innovation in Language Learning: International Conference paper*, 1–5. <https://bit.ly/3XzYas9>

Mein Deutschbuch. (n.d.). *Infinitivkonstruktionen*. <https://bit.ly/4aGVoaF>

Sari, R., Evianty, R., & Amran, M. (2019). Listening skills for learning German using blended learning models. *Budapest International Research and Critics in Linguistics and Education (BirLE) Journal*, 2, 616-621. <https://doi.org/10.33258/birle.v2i4.659>

Wunderdeutsch. (n.d.). *Der Infinitiv*. <https://bit.ly/3tQ29pQ>

References

Banditvilai, C. (2016). Enhancing Students' Language Skills through Blended Learning. *Electronic Journal of e-Learning*, 14(3), 220-229.

Bezlyudna, V., & Svyrydyuk, O. (2023). Praktyka zmishanoho navchannya pry vykladanni inozemnoyi movy u ZVO Velykobrytaniyi [The practice of blended learning in teaching a foreign language in universities in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland]. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2, 86-92 (in Ukrainian). <https://org.doi/10.46299/j.isjel.20230201.09>

Buscha, A., & Szita, S. (2015). *Übungsgrammatik. Deutsch als Fremdsprache. Sprachniveau B1-B2*. Schubertverlag.

Dreyer, H. & Schmitt, R. (2008). *Lehr und Übungsbuch der Deutschen Grammatik. Neubearbeitung*. Max Hueber Verlag.

Dreyer, H. & Schmitt, R. (2012). *Lehr und Übungsbuch der Deutschen Grammatik. Aktuell*. Max Hueber Verlag.

Dybska, T. S. (2020). *Metodyka zmishanoho navchannya usnoho yapons'koho movlennya maybutnikh filolohiv [Methods of mixed learning of oral Japanese speech of future philologists]* [PhD thesis]. Taras Shevchenko University of Kyiv (in Ukrainian).

Easy Deutsch. (n. d.). *Infinitivkonstruktionen um / anstatt / ohne... zu*. <https://bit.ly/3H3mafQ>

Gruber, A. (2018). Blended language learning in higher education: Students' and tutors' perceptions and experiences. *Innovation in Language Learning: International Conference paper*, 1-5. <https://bit.ly/3XzYas9>

Kozhedub, L. G. (2020). *Osvitno-profesiynoyi prohramy: Nimetska filolohiya ta pereklad, anhliyska mova [Educational programme profile: German philology and translation, English language]*. Taras Shevchenko University of Kyiv (in Ukrainian). <https://drive.google.com/file/d/1cOhtWfJKZN4vXMuN3fhxp2-XlInK92K9/view>

Kozhedub, L.G., Kuchma, O.I., & Pavlychko, O.O. (2020). *Robocha prohrama navchal'noyi dystsyplyny: Praktychnyy kurs nimets'koyi movy [Course syllabus in Practical German]*. Taras Shevchenko University of Kyiv (in Ukrainian). <https://bit.ly/4aKqYUN>.

Kuzminska, O. H. (2016). Perevernute navchannya: Praktychnyy aspekt [Flipped learning: Practical aspects]. *Journal of Information Technologies in Education*, 1(26), 86-98. (In Ukrainian). <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/17461>.

Mein Deutschbuch. (n. d.). *Infinitivkonstruktionen*. <https://bit.ly/4aGVoaf>

Nikolayeva, S. Y (Ed.). (2013). *Metodyka navchannya inozemnykh mov i kultur: teoriya i praktyka: Pidruchnyk dlya stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv [Methods of teaching foreign languages and cultures: Theory and practice. Textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]*. Lenvit (in Ukrainian).

Noskova, M.V., & Shuplat, A.I. (2018). Vprovadzhennya elementiv zmishanoho navchannya u protsesi navchannya anhliys'koyi movy u zakladi zahal'noyi seredn'oyi osvity [The implementation of blended learning elements in the process of teaching English in institutions of general secondary education]. *Pedahohika Formuvannya Tvorchoyi Osobystosti u Vyschiiy i Zahalnoosvitniy Shkolakh*, 61(1), 90-94 (in Ukrainian).

Popadiuk, S. S., Skurativska, M. O. (2017). Metodolohichni zasady vykorystannya osvith'noyi kontseptsii "perevernute navchannya u vyschiiy shkoli" [Methodological bases of the educational concept "flipped learning" usage at a higher school]. *Pedahohichni Nauky*. 76(3), 149-154 (in Ukrainian).

Prykhodkina, N. (2014). Vykorystannya tekhnolohiyi "perevernute navchannya" u profesiyniyi diyalnosti vykladachiv vyshchoyi shkoly [Using "flipped learning" strategy at tertiary level]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*, 30, 141-144 (in Ukrainian). http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_30_53

Sari, R., Evianty, R., & Amran, M. (2019). Listening skills for learning German using blended learning models. *Budapest International Research and Critics in Linguistics and Education (BirLE) Journal*, 2, 616-621. <https://doi.org/10.33258/birle.v2i4.659>

Shovkovyi, V., & Druzhenko, T. (2023). Zmishane navchannya usnoho anhliys'koho movlennya studentiv- fol'klorystiv z vykorystannyam tekhnolohiyi "perevernute klas" [Flipped blended learning in an English classroom: Teaching oral production to folklore studies majors]. *Ars Linguodidacticae*, 11, 44-58 (in Ukrainian). <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2023.1.04>

Sydorov, O. (2016). *Login 2. Deutsch für Germanistikstudenten des 2. Studienjahres. Lehrbuch*. Nova Knyga.

Shcheglova, A. O. (2016) Mistse proektnoho metodu dlya formuvannya i rozvytku inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti studentiv v umovakh zmishanoho navchannya [The importance of project-based method for formation and improving of foreign communicative competence in blended learning]. *Information Technologies and Learning Tools*, 53(3), 142-149. (In Ukrainian). <https://doi.org/10.33407/itlt.v53i3.1381>

Wunderdeutsch. (n.d.). *Der Infinitiv*. <https://bit.ly/3tQ29pQ>

Yevgenko, D. A., & Bilous, O. M. (2004). *Praktychna hramatyka nimets'koyi movy. Navchalnyy posibnyk [German grammar. Students' book]*. Nova Knyga (in Ukrainian).

Vyacheslav Shovkovyi (Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-4876-2162

Tetiana Shovkova (Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-2440-1293

TEACHING GERMAN GRAMMAR (INFINITIVE CONSTRUCTIONS) TO GERMAN STUDIES STUDENTS USING THE "FLIPPED CLASSROOM" TECHNOLOGY

Background. *The mastery of grammar is a crucial aspect of the communicative competence of German Philology students. Therefore, there is a pressing need to identify efficient grammar teaching methodologies. One such approach is the "Flipped Class" technology that employs a combination of interactive classes and self-directed learning to enhance students' grammar proficiency in speaking and listening. This approach also fosters students' independence and critical thinking abilities, as they are required to not only do grammar exercises but also plan educational activities, search for relevant literature, and assess their own educational progress.*

Purpose of this study is to provide a theoretical basis for, develop, and test the effectiveness of the "Flipped Class" technology in building grammatical competence in German Philology students' speaking skills.

Results and discussion. *The "flipped class" technology for teaching German grammar optimizes and rationalizes the allocation of time between independent and classroom work while creating individual trajectories of acquiring grammar knowledge and skills. This technology enables students to improve their language grammar skills and speech grammar skills in listening during independent work, while primary grammar skills and language skills, as well as reproductive grammatical skills in speaking, are developed during the classroom session. In addition, it allows students to develop learning autonomy and reflection. The use of this technology involves eight stages, where students do sets of grammar exercises and tasks, as well as tasks for the application of educational tactics and reflection. The results of the approbation show that the level of grammatical knowledge and skills of most students who studied infinitive constructions using the above-mentioned technology was higher than their average level of success.*

Keywords: *German language, learning method, grammatical competence, listening, speaking, "flipped class" technology, blended learning, infinitive constructions of the German language.*

BIOS

Shovkovyi Vyacheslav, DSc in Education, Professor, Head of Department for Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine. His areas of research interests include Teaching classical languages, Teaching Ukrainian language and literature, classroom assessment.

E-mail: slavshovk@gmail.com

Shovkova Tetiana, Assistant Professor, Department of Germanic Philology and Translation, Taras Shevchenko National University of Kyiv. Her research interests include the areas of Teaching FL, Translation Pedagogy, and Germanic Philology.

E-mail: tschovk@ukr.net